

Літопис події

ВСЕУКРАЇНСЬКА ГОНЧАРІВСЬКА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

12-13 квітня 2018 р. у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара відбулася всеукраїнська наукова конференція "Світ Олеся Гончара і Олеся Гончар у світі", присвячена 100-річчю від дня народження письменника (співорганізатори – Міністерство освіти і науки України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України). Це була VII Гончарівська конференція в ДНУ, перша була проведена в 1964 р., у її роботі брав участь і сам письменник. Кожна конференція збирала до розмови про Олеся Гончара як людину, громадянина, митця відомих літературознавців і письменників. Відмінність цьогорічної зумовлена її емоційно-естетичним пафосом, викликаним особливістю часу: у 2018 р. збіглися дві знаменні дати – 100-річчя від дня народження Олеся Гончара і заснування ДНУ, студентом якого він був із 29 грудня 1945 р. до кінця червня 1946 р.; короткий період після отримання диплома з відзнакою працював на кафедрі української літератури, де писав новелу "Модри Камень" і першу книгу трилогії "Прапороносці" ("Альпі"); першим почесним доктором став із квітня 1993 р. Ім'ям письменника названо наукову бібліотеку ДНУ, а в 2003 р. з нагоди 95-річчя на стіні університетського корпусу №2 на проспекті Д. Яворницького було встановлено його погруддя (це перший пам'ятник О. Гончару в м. Дніпро). У 2008 р. Дніпропетровському (нині Дніпровському) університету було присвоєно ім'я Олеся Гончара.

Цьогорічній конференції передували засідання вченої ради ДНУ (3 квітня) і Гончарівські читання (4 квітня) на факультеті української й іноземної філології та мистецтвознавства ("Олеся Гончар і Придніпров'я: творчий діалог") і в науковій бібліотеці ("Моє знайомство з Олесем Гончаром"). Напередодні ювілею письменника побачило світ науково-публіцистичне видання "Сторінки історії. Олеся Гончар" (вид. третє, доп. і перероб.; за загальною редакцією І. Попової) та монографія І. Попової "Синтаксис простого речення (на матеріалі "Щоденників" Олеся Гончара): Курс лекцій". На засіданні вченої ради ДНУ, що проходила в Палаці студентів, після вступного слова члена-кореспондента НАН України, ректора ДНУ проф. *М. Полякова* та вітального слова першого заступника голови Дніпропетровської облдержадміністрації *О. Кужман* із доповіддю "Слово про великого українця ХХ століття", де наголошувалося на багатогранності світу Олеся Гончара як воїна, письменника, громадського діяча, ученого і насамперед Людини, яка закликала: "Думайте про велике", виступила декан факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства проф. *І. Попова*. Вченою радою було прийнято Звернення до громадськості Дніпропетровщини з пропозицією оголошення 2018-го року Роком Олеся Гончара в регіоні. У відповідь на це звернення Дніпропетровська обласна рада прийняла рішення "Про оголошення на Дніпропетровщині 2018-го року Роком Олеся Гончара"

Заявлені в доповіді І. Попової ракурси постаті О. Гончара, їхня своєрідна презентація в матеріалах виставок "Олеся Гончар: моя правда" (книжкової), "Мистецький дивосвіт Олеся Гончара" (ілюстрацій до творів письменника студентів факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства), у фільмі "Поборники незалежності – Олеся Гончар" (перед початком наукової конференції) знайшли своє висвітлення в доповідях науковців-літературознавців.

Перше пленарне засідання VII Гончарівської конференції, на якому були присутні літературознавці з багатьох регіонів України, студенти і викладачі факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства ДНУ імені Олеся Гончара, учителі, бібліотекарі, журналісти, письменники Дніпропетровської області, серед яких чимало випускників названого факультету, відкрила проф. *І. Попова* з виступом "На крилах дніпровської Гончаріани", де визначила константи духовної величі Олеся Гончара як "Людини світу, сина Дніпра" і Степу. Директор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України акад. *М. Жулинський* у доповіді "Живив душу мрією про щасливу долю України", відштовхнувшись від щоденникових записів О. Гончара, нещодавно виданих листів до нього, окремих архівних документів та оцінок його творчості в сучасному літературознавстві, розглянув опозицію "Олеся Гончар і світ тоталітарного режиму", сконцентрувавши увагу на епіцентричності в його житті і творчості ідеї національної духовності як "синтезу волі народу для збереження соборності людських душ", повернення їх "до висот національної гідності". Завідувач кафедри історії української літератури та компаративістики Кам'янець-Подільського національного університету проф. *О. Рарицький* зупинився на висвітленні питання неоромантизму, фіксації в "Щоденниках" власного погляду письменника на явище "шістдесятників", самотності їхньої творчості, їхньої участі в суспільно-політичному й літературному житті країни та його (О. Гончара) причетності до їхнього входження в літературу. До проблеми висвітлення національного світу у творах О. Гончара долучилася з доповіддю "Природа в романі Олеся Гончара "Твоя зоря" як концепт національного світу", виголошеній на другому пленарному засіданні, професор ДНУ імені Олеся Гончара *Н. Заверталюк*. Доповідь професора кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету народного господарства та природокористування *О. Галича* (м. Рівне) "Густави в щоденниках Олеся Гончара" зацікавила присутніх визначенням своєрідності інтерпретації світу України в щоденникових записях О. Гончара крізь призму густавів як знаків життєвої філософії автора, соціального стану світу та його національної картини.

Ще один аспект теми наукової конференції на пленарному засіданні відкрив директор Центру літературної творчості Інституту філології Київського національного університету ім. Тараса Шевченка проф. *М. Наєнко* доповіддю "Олеся Гончар у світі літературного зарубіжжя", у якій висвітлив питання пізнання О. Гончаром світу зарубіжжя, зокрема й літературного, і світом зарубіжжя його творчості як уособлення національного на матеріалі його "Щоденників" та інших інформаційних видань. Продовжуючи цю тему, письменник, журналіст, лауреат премії Олеся Гончара Міністерства культури України та НСП України *В. Аблицов* (м. Київ) у доповіді "Постать і творчість

Олеся Гончара в канадсько-американському світі” репрезентував українського письменника в параметрах культури та літератури Канади й Америки, його творчих стосунків з українською діаспорою в цих країнах. Голова Дніпропетровської обласної організації Національної Спілки письменників України *В. Луценко* звернувся до присутніх зі словом “Олесь Гончар і Придніпров’я”.

Після завершення першого пленарного засідання учасники конференції переглянули виставу студентського театру “Відлуння” факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства “Людина і зброя” за мотивами однойменного роману О. Гончара (сценарист – доцент кафедри української літератури *І. Пасько*, режисер – доцент кафедри української літератури *О. Гонюк*). Вони ознайомилися також із експозицією музею “Літературне Придніпров’я”, присвяченою 100-річчю від дня народження класика української літератури, будинку-музею на вул. Клубній, 25, де майбутній майстер прози жив у 1945 – 1946-му роках, писав свої повоєнні новели і першу книгу трилогії “Прапорonoсці”, відвідали Троїцький собор у Новомосковську.

На засіданнях секцій 13 квітня в центрі уваги доповідачів були питання про багатогранність людського й мистецького “Я” Олеся Гончара та його виявлення у вимірі його світу, своєрідності його художнього мислення як естетичної системи, онтологічний, гносеологічний і аксіологічний дискурси творчості. У цьому зв’язку загальний інтерес аудиторії викликала доповідь “Олесь Гончар як особистість: літературно-психологічний портрет на тлі доби” доцента кафедри української мови та літератури історико-філологічного факультету ПВНЗ “Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. ак. С. Дем’янука” *Л. Овдійчук* (м. Рівне). Прикметною ознакою доповідей на конференції стало широке залучення матеріалів “Щоденника” О. Гончара, його листів і листів до нього, спогадів про нього сучасників, що пробуджували особливий інтерес до постаті О. Гончара як Людини і Митця. Це виразно простежувалося як у названих вище доповідях, так і виступах на секційних засіданнях (“Окопна лірика Олеся Гончара: пунктир сповіді” наукового співробітника Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, професора кафедри української преси Львівського національного університету *І. Павлюка*; “Подільський контекст у житті та творчості Олеся Гончара” ст. викладача кафедри української літератури та компаративістики, завідувача навчально-наукової лабораторії етонології Кам’янець-Подільського університету ім. Івана Огієнка *В. Шеєльською*; “Олесь Гончар крізь призму “Спогадів” Дмитра Павличка” професора кафедри української літератури та компаративістики Інституту української філології і соціальних комунікацій Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького *Л. Ромащенко*; “Рецепція постаті Олеся Гончара в “Спогадах” Дмитра Павличка” завідувача кафедри українознавства Запорізького національного університету *О. Стадніченко*; “Світ поневолювача і жертви крізь призму історії у творах Олеся Гончара” професора кафедри української та світової літератур Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ “Криворізький національний університет” *Л. Стрюк* та ін.). Новими реаліями було доповнено тему “Олесь Гончар у світі зарубіжжя”, обговорення якої відбувалося у форматі презентації книжки “Олесь Гончар. Ілюзія і дійсність”, публіцистично-документального видання з нагоди 100-річчя Олеся Гончара, її автором *В. Абліцовим*. Присутні при цьому учасники конференції, студенти-філологи та викладачі ДНУ виявили великий інтерес до висвітлених у ній широких зв’язків із зарубіжними громадсько-політичними діячами, науковцями й письменниками. У форматі презентації *О. Рарицької* ознайомили учасників конференції та авторитетних науковців романо-германського відділення, спеціалістів-психологів ДНУ зі своєю книжкою “Партитури тексту і духу (художньо-документальна проза українських шістдесятників)” (2011), у якій чимало уваги приділено прозі О. Гончара. Результативним було й спілкування *Л. Овдійчук* із студентами-іноземцями, які були запрошені на засідання однієї із секцій конференції. Особливо їх зацікавила розповідь про шляхи пізнання життєвого і творчого шляху Олеся Гончара.

Новим кроком у роботі наукової конференції були зустрічі *М. Жулинського* і *В. Абліцова* зі студентами й викладачами факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства, під час яких йшлося про життя і творчість Олеся Гончара, про позицію “письменник і влада” в різні періоди розвитку громадсько-політичної свідомості О. Гончара. Вагому сторінку в роботі VII наукової Гончарівської конференції у ДНУ було відкрито у вивченні жанрово-стильової специфіки прози О. Гончара, оригінальності його мовотворчості у фокусі національного (“Оцінка ЗМІ в мемуаристиці Олеся Гончара як відображення національної свідомості автора” професора Національного університету водного господарства та природокористування *В. Галич* (м. Рівне); “Сублімація страху в романі “Тронка” Олеся Гончара” декана філологічного факультету Запорізького національного університету проф. *Т. Хом’як*). Активну участь у розробці цієї теми взяли члени кафедри української літератури факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства ДНУ імені Олеся Гончара (доповіді “Олесь Гончар і Наталка Нікуліна: творчий діалог” доц. *В. Біляцької*; “Олесь Гончар і В. Корж: творчий діалог” доц. *Л. Ромас*; “Жанрова своєрідність повісті Олеся Гончара “Бригантина” доц. *І. Кропивко*; “Образ моря в романі Олеся Гончара “Берег любові” завідувача кафедри української літератури *Н. Олійник*; “Гендерні моделі в романі Олеся Гончара “Собор” доц. *О. Шаф* та ін.).

Проблему збереження архіву Олеся Гончара і підготовки наукових видань за його матеріалами, заявлену заступником директора за наукової і видавничої діяльності Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, завідувачем відділу рукописних фондів і текстології *С. Гальченком*, підтримала у своїй доповіді “Колекція Олеся Гончара в музеї “Літературне Придніпров’я”: історія формування, форми і методи комплектування” ст. наук. співробітник музею “Літературне Придніпров’я” (відділ Дніпровського національного історичного музею ім. Д. І. Яворницького) *С. Мартинова*.

Підводячи підсумки роботи конференції, її учасники схвалили напрямки дослідження творчості Олеся Гончара й акцентували на важливості подальшого наукового осмислення феномена митця в сучасному модерністичному дискурсі. Матеріали конференції будуть опубліковані найближчим часом у фаховому науковому збірнику “Таїни художнього тексту (до проблеми поетики тексту)”.

Нінель Заверталюк,

Наталія Олійник

м. Дніпро

Отримано 13 червня 2018 р.